

NEC ARTE NEC MARTE

A komáromi Kőszűz története

Komáromi fiatalként még nem tudok mindent a szülővárosom történelméről, de ahogy múlik az idő, én is egyre többet tanulok Klapka Györgyről, Jókai Mórról, a Zichy-palotáról, a Tiszti Pavilonról, a Városházáról és Komárom többi, történelmileg fontos építményéről, személyéről.

A város különösen fontos Magyarország hadtörténetében, s az itt élő magyar lakosság büszkén tekint városuk több mint százéves építményeire, melyek köveiben ott csörgedeznek a komáromi legendák. Ilyen az Újvár nyugati oldalán, az ún. Madonna bástya falán álló fiatal Kőszűz szobrának története is, melyet egy iskolai kirándulás során hallottam először. A szobor a talapzatán álló „Sem csellel, sem erővel” jelentésű latin felirattal hirdeti a város és az egész erődrendszer bevehetetlenségét, s gúnyosan mutatja az ellenségnek: feleslegesen próbálkoznak. A mondat abból ered, hogy a terület elhelyezkedése, amelyre az Újvár és az erőd épült, magas fokú védelmet biztosított a rá épülő erődítménynek. Ennek oka, hogy a Duna és a Vág folyók mellett egy mesterségesen kialakított vízárók is fékezte az ellenséget, akiknek a vízen való átkelés után egy meredek domboldalt is meg kellett mászni. Komárom vára ezzel szinte elfoglalhatatlanná vált. A törökök ostromának nem engedett, de talán a sors hozta úgy, hogy ezt ellensúlyozván a várost rendszeresen sújtották természeti katasztrófák. A földrengések, árvizek és tűzvészekről szenvedő lakosok azonban nem adták fel: minden alkalommal újjáépítették, rendbe hozták otthonukat. Ezt a kitartást, de főleg az Újvár elfoglalhatatlanságát jelképezi a komáromi Kőszűz alakja. Sem ésszel, sem erővel nem lehet elfoglalni Komáromot.

A lány a várfalon kinyújtott karjában egy babérkoszorút tart, amely az idők során többször leesett, eltörött, ezért a távolból úgy tetszett, mintha a szobor fügét mutatna az ellenségnek, kigúnyolva azokat, akik nem tudták bevenni az erődöt. Ma már nehéz megállapítani, hogy a szűz eredetileg koszorút, vagy fityiszt mutatott, bár határozottan különlegesebb egy illetlenségeket mutogató pimasz lány alakja, mintha babérkoszorút tartana kinyújtott jobbában. Egy ritkábban emlegetett történet szerint a leány a török ostrom alatt felgyújtott egy ellenséges táborát, s a magyar várvédők ezzel a szoborral hálálták ezt meg neki. Nemcsak a koszorú, hanem maga a szobor is megsínylette az idő múlását, ezért 18. században felkerült hölgy szobrát ma a Duna Menti Múzeumban lehet megtekinteni. A róla készült másolat áll most a komáromi bástya falán, a hajdani sáncárok feletti kőfalon. Már akkor magára vonzotta a tekintetemet, amikor először megláttam, és az érdeklődésemet fokozta a különleges története is. Elképzelttem, hogyan élhetett akkoriban az a fiatal lány, akiről – talán – a szobrot mintázták, hogyan juthatott arra az elhatározásra, hogy hazáját védve felgyújtja a törökök táborát. Így csak ajánlani tudom, hogy ha valaki a környéken jár, éljen a lehetőséggel, és tekintse meg a komáromi erődöt! A látogató, mint ahogy én is, a téglafalak között sétálva szinte visszarepül az

időben, és eljátszhat a gondolattal, vajon milyen lehetett abban az időben élni. Végig járhatja azokat a folyosókat és kamrákat, amelyeket annak idején a várvédő katonák rendíthetetlenül őriztek. Szánjon rá egy percet, hogy megtekintse a komáromi Kőszület, aki évszázadok óta a bástya falán áll, s ha nagyon figyel, talán még a lány kacagását is hallhatja: Ezt a várat nem lehet elfoglalni, Nec Arte, Nec Marte.